

זמנו לשלם לשכיר, נמני אינו נאמן לומר שילמתי, כיוון שהוא טרוד בפועליו,

אלמנה תנן: שכיר בזמנו, נשבע ונוטל. אבל אם עבר זמנו, אינו נשבע ונוטל, משום שחזקה אין בעל הבית עובר משום "בל תלין", ובוודאי כבר שילם לשכיר את שכרו,

והא אמרת בעל הבית טרוד בפועליו הוא, וסבור הוא שנתן לפועל ולא נתן, ואם כן, אף כשעבר זמנו, אי אפשר להאמין לו, כי שמא הוא עדיין מחזיק בטעותו שנתן, ובאמת לא נתן.

ומתרצינן: הא דאמרינן בעל הבית טרוד בפועליו, הני מילי, מקמיה דלימטייה זמן חיוביה, קודם שהגיע זמנו לשלם.

אבל אם מטא זמן חיוביה, רמי אנפשיה, ק"ג-א נותן הוא אל ליבו לדקדק האם שילם לו או לא, ומידכר.⁽²²⁵⁾

אלמנה תניא: הנותן את טליתו לאומן, אומן אומר שתים מעות קצצת לי בשכרי, והלה, בעל הבית אומר, לא קצצתי לך אלא אחת, הדין הוא שהמוציא מחבירו עליו הראיה. על השכיר להביא ראיה אם טוען שקצץ לו בעל הבית בשכר עבודתו יותר ממה שהוא שילם לו עתה, ואם לא ימצא ראיה, לא יאמן בשבועה.

ואם נאמר שבעל הבית טרוד בפועליו, מדוע לא נאמין לשכיר בשבועה, כמה נתחייב לו בעל הבית מעיקרא?!⁽²²³⁾

ומתרצינן: קציצה, ודאי מידכר דכירי ליה אינשי כמה קצצו.⁽²²⁴⁾ ולכן, אם בעל הבית אומר "כך וכך קצצתי לו" והשכיר אומר "יותר מכך קצץ לי", השכיר נקרא "מוציא מחבירו", ולכן עליו להביא ראיה לדבריו.

ושוב מקשינן: למאי דאמרינן בעל הבית טרוד בפועליו, אי הכי, לעולם אי אפשר להאמינו אם שילם לשכיר, ואפילו אם עבר

הוא טרוד, ובתוספות רא"ש בשבועות כתב דבשלמא אם טעם העקירה הוא משום כדי חייו ניתן לומר דרק על פרעון האמינו רבנן לשכיר משום שבעל הבית מודה בחיובו אלא שאומר כבר שילמתי אבל כשבעל הבית מכחיש את סכום הקציצה בעל הבית נאמן, אבל אם בעל הבית טרוד בכל מקרה אינו נאמן, ועיין שם בריטב"א.

224. הריטב"א בשבועות ביאר שהקציצה נעשית קודם התחלת העבודה בזמן שאינו טרוד ולכן אמרינן שקציצה וודאי מידכר דכירי אינשי.

225. התוספות הקשו, אף בזמנו אמאי נשבע ונוטל יאמר בעל הבית המתנינו עד שיעבור זמנו

ששכיר זה נושא את נפשו על שכרו והוא אינו טרוד כמו בעל הבית, יש לרבנן לתקן שיתנו לו בלי שבועה. אבל מדינא, ודאי שלא מגיע לו, משום שאי אפשר לתלות בוודאות גמורה שבעל הבית שכח אם שילם או לא מחמת טירדת הפועלים.

223. כך פירש רש"י בשבועות, והוסיף הר"ן דבשלמא אם הטעם לעקירת השבועה מבעל הבית הוא משום כדי חייב של השכיר כאן שהם דנים על הקציצה אפשר לומר שלא תקנו רבנן בכי האי גוונא לעקור את השבועה מפני שהנידון הוא על סכום מועט שאינו כדי חייו של השכיר, אבל השתא דאמרת שטעם עקירת השבועה מבעל הבית הוא משום שהוא טרוד הכא נמי

ולפיכך אם עבר זמנו, השכיר אינו נאמן, דאמרינן חזקה אין בעל הבית עובר ב"לא תלין", ובודאי כבר שילם לו.

ופרכינן: גם אם עבר זמנו מדוע לא נאמין לשכיר בשבועה שלא קיבל את שכרו? וכי השכיר חשוד שהוא נשבע לשקר ועובר משום כל תגזול?! (226)

ומתריצין: התב, יש לו לבעל הבית תרי חזקה, שתי חזקות האומרות שאינו משקר. אבל הכא, לשכיר, יש רק חדא חזקה. וכפי שתבאר הגמרא מיד. ולכן, במקום שיש שתי חזקות כנגד חזקה אחת, אין משביעים את זה שיש לו חזקה אחת, אלא מאמינים לזה שיש לו שתי חזקות.

והשתא מפרש לה ואזיל,

גבי בעל הבית איכא תרי חזקי: חדא, דאין בעל הבית עובר משום "כל תלין", ובודאי דקדק לשלם בזמנו. וחדא, דאין שכיר

משהא שכרו, ובודאי שכבר קיבל את שכרו. (227)

ומאידיך, הכא, לשכיר יש רק חדא חזקה, שאינו חשוד לגזול, הילכך מאמינים לבעל הבית ואין משביעים את השכיר.

שנינו במשנה: **אם יש עדים שתבעו, הרי זה נשבע ונוטל:**

ותמהינן: לשם מה צריך עדים להתיר לו להישבע וליטול? והא קתבעו לקמן, הרי הוא תובעו לפנינו עתה, וממה נפשך, אם תבע בזמנו, הרי הוא נשבע ונוטל גם בלי עדים, ואם תבע שלא בזמנו, מה יועילוהו העדים, הרי יש כנגדו שתי חזקות לטובת בעל הבית, ולא יטילו עליו שבועה.

ומתריצין: **אמר רבי אפי, מדובר כאן שבאו עדים והעידו שכבר תבעו בזמנו, שאז משביעין אותו גם אם עבר זמנו.**

אינו גורם לו להיזכר.

226. התוספות הקשו, גם בעל הבית אינו חשוד לעבור בלא תגזול ואם כן אין משמעות לחזקת השכיר דהוי חזקה כנגד חזקה, ותירץ הרא"ש שהבעלים יכול לתקן את גזילתו בכך שישלם למחרת, אבל השכיר אם יקח יעבור מיד בלא תגזול.

227. הראב"ד הקשה, מדוע לא הזכירה הגמרא שהבעלים הוא מוחזק בממון והוי חזקה שלישית, ותירץ דכיוון שבעל הבית היה חייב לפועל כסף יש כאן חזקת חיוב מול מוחזקות בממון ואי אפשר להכריע על פי החזקת ממון עיין שם.

ואז אזכור ומדוע יש צורך להטיל שבועה על השכיר, ותירצו דהא דאמרינן שבעל נאמן אין זה אלא בצירוף שתי חזקות שאינו עובר בבל תלין ושאין שכיר משהה את שכרו ואם נשהה את התשלום עד שיזכר בעל הבית לא תהיה חזקה שאין שכיר משהה שכרו כי אנו משהין אותו ושוב לא יהא בעל הבית נאמן הילכך משביעים את השכיר,

ובשיטה מקובצת הקשה, אם בעל הבית יכול לתת אל ליבו ולהיזכר למרות שהיה טרוד בפועליו אם כן גם אם היו חכמים משאירים את חיוב השבועה על בעל הבית היה נזכר מחמת אימת השבועה, ותירץ דדבר שהיה מוטל עליו מלכתחילה כמו לא תלין רמי אנפשיה ונזכר אבל דבר הבא עליו פתאום שתובע השכיר את שכרו

מתניתין:

המשנה הזאת עוסקת בהשבת המשכון.

נאמר בתורה: "אם חבול תחבול שלמת רעך, עד בא השמש תשיבנו לו. כי היא כסותה לבדה היא שמלתו לעורו. במה ישכב, והיה כי יצעק אלי, ושמעתי, כי חנון אני". [שמות כב כה]

וכן נאמר "כי תשה ברעך משאת מאומה, לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו. בחוץ תעמוד, והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבוט החוצה. ואם איש עני הוא, לא תשכב בעבוטו, השב תשיב לו את העבוט כבא השמש, ושכב בשלמתו וברכך, ולך תהיה צדקה לפני ה' אלהיך". [דברים כד י]

א. המלוה את חבירו, והגיע זמן פרעון ההלוואה, ולא פרע לו הלווה את חובו, אם ירצה המלווה לקחת משכון כנגד חובו, (229) לא ימשכנו בעצמו, (230) אלא יתבענו בבית

ומקשינן: ודלמא לבתר הכי, אחר שתבעו, פרע לו בעל הבית כדי שלא לעבור ב"לא תלין", ומה מועילה עדותן על שתבע בזמנו?

אמר אבוי: מדובר כאן שהעידו על שתבעו כל היום עד שעבר זמנו, דכיוון שכבר עבר ב"לא תלין", שוב אין לו את החזקה שאין בעל הבית עובר ב"לא תלין". והשכיר נאמן בשבועה.

אך תמהה הגמרא: וכי כיון שתבע השכיר בזמן את המשכיר במשך כל היום, לעולם נאמר ש[לא פרע ליה], שיהיה השכיר נאמן להישבע וליטול!?! והרי יש נגד השכיר חזקה שאין שכיר משהה שכרו, ובוודאי לא השהה השכיר כל כך מלתבוע את שכרו, אלא כבר קיבל את שלו,

אמר רב חמא בר עוקבא: אין השכיר נאמן להיות נשבע ונוטל אלא למחרת, (228) כנגד אותו היום של תביעה, אבל מכאן ואילך, אמרינן חזקה שאינו משהה את שכרו, ואם יתבע את שכרו, הדין הוא שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

228. כתב הר"ן מדברי רש"י נראה שאין לו נאמנות אלא יום אחד לאחר זמנו, אבל הרמב"ם פירש שיש לו נאמנות יום אחד אחר התביעה אף אם עבר זמן מסוף זמנו, דכיוון שהתמיד בתביעתו מידק דייק, ועיין פרישה.

229. המשנה עוסקת במלווה את חבירו שלא על המשכון הרוצה למשכן את הלווה כשהגיעה שעת הפרעון, אבל אם מלכתחילה אינו מלווה אלא בתנאי שיתן לו הלווה משכון, יכול המלווה לבא אל ביתו לתבוע את המשכון ואינו חייב להחזיר את כלי תשמישו, ופירש רש"י [לקמן קיד ב] דהתורה אסרה למשכן רק בצורה של

חבלה דכתיב אם חבול תחבול, שכופהו לתת את המשכון אבל אם מלכתחילה הלווה על מנת כן לא הוי חבלה, וכך הביא הבית יוסף [ז כג] בשם הרמב"ן הראב"ד ועוד,

אבל הרמב"ם כתב שבכלי אוכל נפש ובבגד אלמנה אסור אף בשעת הלוואה, וכתב המנחת חינוך [תקפג] דאף על פי שלשון חבלה אינה שייכת אלא שלא בשעת הלוואתו וכדפירש רש"י, מכל מקום מצינו בגמרא שנאסר ניתוח מהלווה למרות שחבלה אינה אלא בבית עיין שם.

230. הטור [צז] כתב שאם ימשכנו בעצמו עובר

דין, והם ישלחו את שלוחם למשכנו (231).

ב. ושליח בית דין הבא למשכן את הלווה, לא יכנס לביתו ליטול משכוננו, אלא ימתין בחוץ, והלווה יוציא אליו את המשכון. (232) שנאמר [דברים כ"ד] "לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו, בחוץ תעמוד". (233)

ג. ואם עבר המלווה, והלך בעצמו למשכן את הלווה, (234) הרי אם היו לו לווה שני בלים, והיה החוב שווה כנגד שני הכלים, והלווה משתמש בשניהם לסירוגין, ולקח המלווה את שניהם למשכון, נוטל, משאיר

המלווה ברשותו אחד משני הכלים שלקח כמשכון, את הכלי שהלווה אינו זקוק לו כרגע, ומניח אחד, את הכלי שצריך לו הלווה עתה, הוא מחזיר לו, והרי הוא כמי שמניחו בידי הלווה.

וכגון, (235) לקח המלווה מהלווה משכון, כר ומחרישה.

בלילה, צריך הלווה את הכר כדי לשכב עליו, ואילו את המחרישה, שעושים בה מלאכה, הוא צריך בשעות היום. לכן, מחזיר את הכר, שהלווה צריך לשכב עליו, בלילה.

אבל הרמב"ם [מלווה ב ב] אסר להיכנס לבית הלווה בכל גווני.

232. הטעם לכך שאסרה התורה להיכנס לבית הלווה, איתא בירושלמי כדי שלא יברור לו המלווה או השליח בית דין כלי עידית, ובסמ"ע [ז ח] כתב שמשלשון הפסוק "בחוץ תעמוד משמע שאפילו אם נכנס שלא על דעת למשכנו אלא רק לרשום את חפציו וכיוצא אסור, ולפי זה פסק בנתיב החסד [ז ח] שאם הלווה ביקש מהמלווה להיכנס מותר.

233. הדרישה [ז י] דקדק מדברי הרמב"ם והטור שהשליח בית דין אינו עובר בלאו של לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו, אלא בעשה ד"בחוץ תעמוד, וכן כתב במנחת חינוך [תקפה]

234. רש"י בתמורה [ו א] פירש שהמשנה עוסקת בעבר המלווה ומשכנו, וכך היא דעת התוספות הרמב"ן והר"ן, אבל הרשב"א והרא"ש נקטו דהכא מיירי במלווה המקבל משכון על ידי שליח בית דין.

235. דעת רש"י, שהמשנה מפרשת אלו שני

בלאו, וכיאר הפרישה ככוונת הטור דכתיב לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו דאין כוונת הכתוב לומר דווקא שלא יבא אל ביתו אלא אף ברחוב אסור לו למשכנו, ובנתיב החסד הביא [ז ה] מהספרי דדרש מהאמור לא תבא אל ביתו וסמך ליה בחוץ וגו' דמשמע שאסור לחובלו אפילו בחוץ, והתומים [צז ב] הוכיח כן מהתוספות לקמן [קיג א]

אבל בתוספות כאן ובנימוקי יוסף כתבו שבעל חוב הגובה מהלווה שלא בביתו אינו אסור אלא מדרבנן.

231. הרא"ש הביא את דעת רבינו תם שמשנתנו עוסקת בנוטל משכון כדי להבטיח את תשלום החוב ואינו מתכוין לקחת את החפץ בעצמו לפרעון החוב, אבל אם ככוונתו לגבות את החוב במשכון יכול להיכנס בעמו לבית הלווה. [והטור [צז] הביא בשמו שהשליח בית דין יכול להיכנס ומשמע שהמלווה אינו יכול.

הטור [ז כב] הביא בשם הרמ"ה שהאיסור להיכנס לבית הלווה נאמר רק כשיש למלווה אפשרות לגבות מנכסים שאינם בביתו, אבל אם אין ללווה חוץ לביתו נכסים, מותר להיכנס לביתו.

הפרעון עד לאחר שלשים יום [שהם פסק הזמן של בית דין], מחזיר לו את הכר ואת המחרישה. ומשלשים יום ולחלק, אינו חייב להחזיר, אלא יכול למוכרן בבית דין, ולגבות בדמיהן את חובו (237).

גמרא:

אמר שמואל: שליח בית דין הבא למשכן את הלווה, אם רואהו ללוה ברחוב, הרי מנתח נתוחי, לחטוף מיד הלווה שלא ברצונו, אין, רשאי הוא לעשות כן. והוא הדין שיכול הוא לבא אל ביתו, ולהמתין בחוץ עד שיוציא לו

ואת המחרישה הוא מחזיר לו ביום, שאז הלווה זקוק לה (236).

ד. ואם קיבל המלווה את המשכון, ואחר כך מת הלווה, אינו מחזיר את הכר ואת המחרישה ליורשיו, לפי שנאמר "השב תשיב לו את העבוט", ודרשו חכמים, רק "לו", ללווה עצמו אתה חייב להשיב, ולא ליורשיו.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף ללווה עצמו פעמים שאינו מחזיר.

אלא, כך הוא הדין, משעה שהגיע זמן

שאחר שעבר ולקח יכול להחזיר ושוב לקחת כל יום מחדש, ואילו לדברי רש"י, שמחרישה היא כלי אוכל נפש, יהיה אסור לחזור וליטלה.

וברמב"ן תירץ את דברי רש"י, שאף כלי אוכל נפש מותר למשכנם שלא בשעת שימושם, ולכך מותר לקחת את המחרישה בלילה ולהחזירה ביום. ובלחם משנה [מלווה ג ה] כתב שלדעת הרמב"ן החילוק בין כלי אוכל נפש לשאר כלים הוא באופן שיש לו כמה כלים. שבכלים סתם יכול לקחת את הכלים גם בשעת השימוש בהם, משום שהוא יכול להשתמש באחרים. אבל בכלי אוכל נפש למרות שהוא יכול להידחק ולהשתמש בפחות אינו רשאי למשכנו.

והתוספות הביאו בשם רבינו תם שפירש מחרישה היינו מגרדת שמגרדים בה בני אדם בבית המרחץ אבל כלי אוכל נפש צריך להחזיר מיד.

237. הר"ן ביאר את מחלוקת תנא קמא ורבן שמעון בן גמליאל, האם מסדין לבעל חוב בשעה שגובים ממנו את כליו או לא. דלתנא קמא מסדרים לו ולכך צריך להחזיר את כלי תשמישו. אבל לרשב"ג אין מסדין ולכך אין לו חזרה

כלים צריך להחזיר כגון כר ומחרישה, והרשב"א תמה, כי משמע מלשון המשנה שהיו ללווה שני כלים ממין אחד. ולכך פירש, היו לו שני כלים ממין אחד, והלווה צריך את אחד מהם, מחזירו לו ונוטל את השני לעצמו לעולם, ואם לקח כר ומחרישה, מחזיר אחד בלילה ואחד ביום.

236. הר"ן הקשה, בשלמא כר דרשינן שחייב להחזירו כדתניא במכילתא במה ישכב להביא עור מצע אלמא שצריך להחזיר כלי מיטתו בלילה אבל מחרישה מדוע צריך להחזירה,

ועיין רש"י לקמן קטז,א שנקט שפרות העומדות לחרישה היו כלי אוכל נפש שאסור למשכנם, דכתיב לא יחבול רחיים ורכב כי נפש הוא חובל, והוא הדין מחרישה אסור לקחתה כמו כלי אוכל נפש, והקשו התוספות דהכא משמע שמותר לקחת את המחרישה אלא שחייב להחזיר,

וכתבו הראשונים דלדעת רש"י לא קשה מידי, שהרי הוא פירש את המשנה בעבר המלווה ונטל, ויתכן שאף עבר על איסור כי נפש הוא חובל. ועיין מהרש"א שכתב שהתוספות מקשים אף אם מדובר בעבר ולקח, דבלשון המשנה משמע

הלווה את המשכון. אבל להיכנס לביתו ולמשכנו, לא! (238)

ופרכינן: וחתנן: המלוה את חבירו, לא ימשכנו, שלא יקח ממנו את המשכון בעצמו, אלא יתבענו בבית דין, והם ישלחו את שלוחם לקחת ממנו משכון.

מכלל זה אתה למד, דאם תבעו בבית דין, ממשכנין את הלווה אפילו מתוך ביתו, ואין צורך להמתין שיוציאו הלווה החוצה.

אמר לך שמואל, אימא, אמור את דין המשנה כך: המלוה את חבירו לא ינתחנו, לא יחטוף מידו את המשכון, אלא יתבענו בבית דין, והם ישלחו את שלוחם לחטוף מידו משכון. אבל להיכנס לביתו ולמשכנו בתוך ביתו, אפילו שליח בית דין אינו רשאי.

הכי נמי מסתברא לפרש כן במשנה:

דקתני סיפא: לא יכנס לביתו ליטול משכנו.

והרי יש לדון: מני? מיהו זה שנאסר עליו

להיכנס לבית הלווה?

אילימא בעל הוב, המלווה עצמו, הרי דין זה, כבר מרישא שמע מינה, שאסור לו להיכנס לתוך ביתו, דקתני, לא ימשכנו אלא בבית דין.

אלא לאו, הכי קאמר התנא בסיפא: שליח בית דין, הבא למשכן את הלווה, לא יכנס לביתו למשכנו. וכמו שפירש שמואל.

ודחינן: אי משום הא, לא איריא. אין זו ראייה לדברי שמואל. כי דלמא התנא במשנתנו הכי קאמר: המלוה את חבירו, לא ימשכנו בעצמו, אלא יתבענו בבית דין, והם ימשכנוהו.

ומכלל זה אתה למד, דאם תבעו בבית דין, ממשכנים בית דין באמצעות שלוחם את הלווה אפילו בביתו. ואילו בעל הוב הרוצה למשכן את הלווה, אפילו נתוחי, נמי לא. גזירה שלא יבא להיכנס לביתו ליטול משכנו (239),

אבל שליח בית דין יוכל להיכנס לבית

אבל לדעת הסוברים שאסור להיכנס בכל גוומי הקשה הרא"ש איך יגבו מלווה שאינו רוצה לשלם, ותירץ שמוטר לכפות את הלווה שיכנס בעצמו לביתו להוציא את המשכון.

239. התוספות ר"ד הקשה, דמצינו בכמה מקומות שעביד אינש דינא לנפשיה, וכאן משמע שאינו יכול לגבות בשום אופן, ותירץ: א. אם רואה חפץ שלו יכול לעשות דין לעצמו. ב, לדעת רבינו תם אם רוצה לגבות מהלווה מותר לו להיכנס ואז יכול לעשות דין לעצמו, והאיסור אינו אלא במי שרוצה למשכן כדי להבטיח את תשלום החוב.

אלא כל שלושים יום שהוא זמן בית דין, וכך משמע בדברי רש"י לקמן [קיד,א]

אבל לדעת רבינו תם משנתנו עוסקת במלווה שאינו רוצה לגבות את חובו במשכון אלא בכוונתו לקחת משכון להבטיח את חובו ואף על פי כן סבר תנא קמא שלאחר שלושים יום יכול לגבותו לעצמו.

238. לדעת רבינו תם [הובא בהערה] לא אסר שמואל על השליח בית דין להיכנס לבית הלווה אלא כשאינו רוצה לגבות עם המשכון אלא רק להבטיח את חובו, אבל כשבא לגבות מותר להיכנס.

הלווה למשכנו. ודלא כשמואל!

מתניב רב יוסף: נאמר במלווה את חבירו [דברים כ"ד]: **"לא יחבל ריחים ורכב"**. ומשמע, **הא** אם רצה למשכנו **דברים אחרים, חבל, רשאי** הוא למשכנו.

וכן נאמר שם **"לא תחבל בגד אלמנה"**. ומשמע, **הא** בגד של לווים **אחרים, תחבל** (240),

ויש לנו לדון, **מאן, מי** הוא זה שאסרה עליו התורה לחבול ריחים ובגד אלמנה?

אי נימא בעל חוב, למלוה עצמו, אין זה יתכן. **כי הא כתיב** שם **"לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו"**. ונמצא שאין לו אפשרות למשכן אפילו דברים המותרים, כי אסור לו אפילו לגשת אל ביתו. (241)

אלא לאו, בהכרח, האיסור של חבלת ריחיים

ורכב ובגד אלמנה (242) נאמר לגבי שליח בית דין הבא למשכן, שלא הותר לו לקחת אלא דברים שאינם כלי אוכל נפש או בגד אלמנה,

ואם כן משמע, שמותר לשליח בית דין להיכנס לבית הלווה לקחת את המשכון, משום שסתם לשון חבלה היינו בעל כרחו של הנחבל, ודלא כשמואל, שאסר לשליח בית דין להיכנס לבית הלווה.

ומתרצינן: **תרגמה רב פפא בריה דרב נחמן קמיה דרב יוסף, ואמרי לה רב פפא בריה דרב יוסף קמיה דרב יוסף: לעולם הפסוק לא תחבול ריחיים ורכב ולא תחבול בגד אלמנה** נאמר **בבעל חוב,** ודקא קשיא לך הרי בלאו הכי אסור לו לבא ולמשכן בבית הלווה, אכן כך הוא, אלא שהכתוב בא להוסיף עליו איסור, **לעבור עליו בשני לאוין.**

תא שמע מברייתא, ששינינו בה:

וריחיים ורכב בממשכן מחוץ לבית הלווה.

242. הגר"א [ז לא] כתב מכאן מוכח שהאיסור לחבול את האלמנה נאמר דווקא שלא בשעת ההלוואה, שאם לא כן מאי פריך על שמואל דלמא הפסוק לא תחבול בגד אלמנה נאמר על משכנו בשעת הלוואה שעל זה לא נאמר הדין לעמוד בחוץ.

ובמנחת חינוך [תקפג ב] הביא בשם התומים המקשה לדעת הרמב"ם שאכן נאסר למשכן אלמנה אפילו בשעת הלוואה מאי פריך על שמואל אי בבעל חוב מאי בעי גביה, דדוקא בעל חוב שלא בשעת הלוואה נאסר עליו לבא לבית הלווה אבל חובל את האלמנה בשעת ההלוואה צריך פסוק נוסף.

240. בנתיב החסד [ז טו] דקדק מכך שלא אמר רב יוסף לא תחבול בגד אלמנה הא דברים אחרים תחבול ממנה, כדרך שדייק מהפסוק לא תחבול ריחיים ורכב הא דברים אחרים תחבול, דמשמע שאין למשכן מאלמנה כלום ולא דווקא בגד, [ועיין לקמן דף קטו, א בהערות].

241. התוספות ר"ד תמה, דלמא האיסור נאמר על חבלת בגד אלמנה וריחיים הנמצאים מחוץ לבית הלווה, ותירץ שהמקשן חולק על שמואל בפירוש המילה חבלה, דשמואל מפרשה על כל משכון הנלקח שלא ברצון הבעלים, אבל המקשן סובר שרק משכון הנלקח מתוך ביתו שייך לקוראו חבלה, ומשום כך הוקשה לו כיצד יפרש שמואל את הפסוק לא תחבול וכו', ושמואל לשיטתו באמת יפרש את איסור חבלת האלמנה

שהותר לחבול את בגד הלווה, ובתנאי שיחזירנו בלילה,

בשליח בית דין הכתוב מדבר.

אתה אומר בשליח בית דין הכתוב מדבר, או אינו אלא כבעל חוב הבא לחבול את הלווה,

כשהוא אומר [דברים כד] "לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו", הרי בעל חוב אמור, וכבר נאסר עליו לגשת לבית הלווה.

הא מה אני מקיים "אם חבל תחבל שלמת רעך", בהכרח בשליח בין דין הבא למשכן את הלווה הכתוב מדבר,

ומשמע שהותר לשליח בית דין לחבול את הלווה, דסתם לשון חבלה היינו בעל כרחו של הנחבל, ואם כן מצינו ראייה ששליח בית דין נכנס לבית הלווה למשכנו. ודלא כשמואל.

ומסקינן: הא דאמר שמואל שאסור לשליח בית דין להיכנס לבית הלווה, במחלוקת **תנאי היא שנויה!**

דתנאי: שליח בית דין שבא למשכנו ללווה, לא יכנס לביתו למשכנו, אלא עומד מבחוץ, והלה מוציא לו משכנו, שנאמר [דברים כד] "בחוף תעמוד, והאיש".

אלמא דרשינן כדשמואל, שתיבת "והאיש" היא המשך לדין המלווה, "בחוף תעמוד", המלווה וכן האיש, שליח בית דין, שניהם יעמדו בחוף, והלווה יוציא לך את העבוט

נאמר "לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו, בחוף תעמוד, והיה האיש אשר אתה נושה בו, יוציא אליך את העבוט החוצה".

ממשמע שנאמר "בחוף תעמוד", וכי איני יודע מכך שהאיש אשר אתה נושה בו יוציא את העבוט החוצה? אלא מה תלמוד לומר "והאיש"?

לרבות שליח בית דין.

מאי לאו, שליח בית דין דינו כלווה, וכשם שהלווה רשאי להיכנס לביתו שלו כדי להוציא את המשכון, כך גם שליח הבית דין רשאי להיכנס לבית הלווה לגבות את המשכון,

והכתוב הכי קאמר: בחוף תעמוד, והאיש, היינו שליח בית דין, וכן הלווה אשר אתה נושה בו, יוציא לך את העבוט החוצה. ודלא כשמואל.

ק"ג-ב ודחינן: **לא, הברייתא ריבתה שדין שליח בית דין יהיה כדין המלווה, כשם שהמלווה אינו רשאי להיכנס לבית הלווה, אף שליח בית דין אינו רשאי,**

והכתוב הכי קאמר: בחוף תעמוד, אתה והאיש, שליח בית דין. ואשר אתה נושה בו, הלווה, הוא זה שיוציא אליך את העבוט החוצה (243).

תא שמע ראייה מברייתא, ששנינו בה :

כתיב [שמות כב] "אם חבל תחבל שלמת רעך, עד בא השמש תשיבנו לו". מצינו

"והאיש" היא התחלה של "אתה נושה בו", על פי מה שאמרו - כל המעשה את חבירו לדבר

243. בנתיב החסד [זו ו] ביאר שאף למסקנת הגמרא ניתן לפרש את הפסוק כפשוטו שתיבת